

NOORDZEEOVERLEG

Aan de Minister van Infrastructuur en Waterstaat
de heer B. Madlener

en aan
De Minister van Klimaat en Groene Groei
Mevrouw drs. S. Th.M. Hermans
de Staatssecretaris van Landbouw, Visserij,
Voedselkwaliteit en Natuur
de heer ir. J.F. Rummenie

Datum 29 oktober 2024
Betreft Noordzeeoverleg over Partiële Herziening
Programma Noordzee 2022-2027

Noordzeeoverleg

www.noordzeeoverleg.nl

Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving (OFL)

Rijnstraat 8

Postbus 20901

2500 EX Den Haag

www.overlegorgaanfysiekeleefomgeving.nl

Contactpersoon

Persoonsgegevens

secretaris

E: [Persoonsge](mailto:Persoonsge@ofl.nl) @ofl.nl

Ons kenmerk

IENW/BSK-2024/313326

In het Noordzeeoverleg (NZO) werk ik met rijkspartijen, maatschappelijke organisaties en de wetenschap aan de energietransitie, de natuurtransitie, de voedseltransitie, de samenhang tussen de transities en de relatie met de scheepvaart op de Noordzee. Het NZO werkt aan de implementatie van het Noordzeeakkoord (NZA) en aan de snel opkomende en opeenvolgende opgaven op de Noordzee. De implementatie van het NZA in regelgeving vindt deels plaats via het Programma Noordzee (PNZ). Het NZO, het NZA en het PNZ zijn dan ook nauw aan elkaar gerelateerd. Het NZA geeft aan dat het akkoord de opmaat is voor een meer adaptieve aanpak waardoor gezamenlijk inspelen van overheid én stakeholders op onzekerheden, op toekomstige ontwikkelingen en op technologische dynamiek een vanzelfsprekendheid wordt.

De ontwikkelingen op de Noordzee en de nationale ambitie ten aanzien van de transities op de Noordzee, sinds het vaststellen van het Programma Noordzee 2022-2027 (PNZ 2022-2027), zijn zo ingrijpend dat een aanpassing van het PNZ 2022-2027 noodzakelijk is. In het NZO is de wens van de rijkspartijen om een partiële herziening (PH PNZ) tot stand te brengen verwelkomd. De PH PNZ is gericht op de energietransitie, de ambitie voor wind op zee in het bijzonder, en op de zogenaamde "clearways" voor de scheepvaart. Ook andere onderwerpen die ruimte vragen zoals zandwinning zijn opgenomen. Net zoals het NZA heeft de PH PNZ een impact op de Noordzee die veel verder strekt dan het jaar 2030.

Het NZO heeft ook bij de aanvang van het proces van de PH PNZ gewezen op de noodzakelijke samenhang tussen de transities en de relatie met de scheepvaart. Begrip bestaat voor de focus van de PH PNZ, dit met de aantekening dat bij het komende PNZ 2028-2033 flinke inspanningen nodig zijn om de verschillende transities meer in balans te krijgen en het NZA verder tot implementatie te brengen.

In het NZO heb ik op consensus gericht overleg gevoerd over de PH PNZ, op basis van de verzamelde beslisinformatie zoals voorgelegd door het Rijk. In deze brief breng ik mijn conclusies als voorzitter van het NZO onder woorden.

Voor het NZO is, bij de drie transities op de Noordzee, de ecologische draagkracht een belangrijk ijkpunt voor initiatieven op de Noordzee. In het NZO is in 2024 de "Staat van de Noordzee" aangeboden aan de betrokken bewindspersonen. In deze publicatie wordt

de zorgwekkende ecologische situatie van de Noordzee beschreven, hetgeen ook in het OSPAR Quality Status Report duidelijk tot uitdrukking komt. De urgentie van natuurherstel is groot, temeer daar ook in de NZO voortgangsrapportage van voorjaar 2024 tot uitdrukking komt dat de natuurtransitie achterloopt op de energie transitie, en de innovatie van de voedsel en visserijsector pas op gang komt. Met de voorziene verdubbeling van windenergie op zee verdubbelt ook de ecologische druk die daar van uit gaat. Dit vraagt, zoals eerder aangegeven, om een flinke aanvullende inspanning om de verschillende transities in het PNZ meer in evenwicht te brengen.

In dit kader is het uitvoeren van de Kader Richtlijn Marien (KRM) en het indienen van de nieuwe Mariene Strategie deel 1, die het NZO eerder behandelde, van belang. Voor het vervolg is het nodig om in te zetten op vervolgonderzoeken naar mitigerende maatregelen en te stellen voorwaarden.

Ten aanzien van de ecologische draagkracht vragen de cumulatieve effecten van alle menselijke activiteiten gezamenlijk steeds meer aandacht in het NZO. Ik doe dan ook een beroep op u om met deze cumulatieve effecten rekening te houden bij de besluiten volgend op de PH PNZ zoals bij kavelbesluiten voor windenergie op zee, en daarbij aan te geven hoe deze cumulatieve effecten, overeenkomstig het voorzorg beginsel, gewogen zullen worden.

Een aantal onderwerpen die in de PH PNZ aan de orde komen, zoals zandwinning, komen niet expliciet in de NZO conclusies aan de orde. Wel worden deze onderwerpen, net als de scheepvaartvaartroutes, mijnbouw en de logistieke bereikbaarheid van installaties zonder onnodig ruimtebeslag en met verwijzing naar NZA art. 5.13, meegenomen in de afwegingen die in het NZO worden gemaakt.

Voor windenergie op zee richt de PH PNZ zich op het bieden van continuïteit bij de uitrol van 23-26 GW, waarmee de ambitie van 50 GW in 2040 in zicht komt. Voor de energietransitie staat de wind op zee ambitie voorop. Andere duurzame energiebronnen dragen eveneens bij aan de energietransitie op zee, waarbij mitigerende maatregelen zoals door middel van CCS een CO₂-reducerend effect hebben. Over de gaswinning zijn in het NZA bepalingen neergelegd in het kader van COP Parijs. In de voorbereiding van de PH PNZ is ruimte in kaart gebracht voor prospects van olie- en gaswinning en CCS. Deze prospects kunnen een ruimtelijke claim tot vóór na 2034 betekenen. In deze verwijst ik naar het NZA waarin de voortgezette gaswinning op de Noordzee nadrukkelijk is geplaatst in het kader van het realiseren van de doelstellingen van het Akkoord van Parijs.

Continuïteit, richting en voorspelbaarheid zijn essentiële elementen bij investeringsbeslissingen. Deze kunnen niet los worden gezien van een adaptieve aanpak waarbij op ontwikkelingen kan worden ingespeeld, van grof naar fijn kan worden gewerkt en flexibel geacteerd kan worden in tijd en ruimte. Kosten van aanleg van installaties en infrastructuur, het verdienmodel van ondernemingen, de macro-economische ontwikkelingen, inclusief de noodzaak om toegang te hebben tot competitief betaalbare duurzame energie, geopolitieke ontwikkelingen, ecologie, multifunctioneel ruimtegebruik en innovaties zijn factoren die aangeven wat voor soort onzekerheden in het spel zijn. Daarbij blijft het noodzakelijk de gehele keten, inclusief de beperking in aanbod van gekwalificeerd personeel steeds in kaart te brengen. Met de PH PNZ is de inzet om bij de ruimtelijke planning met multifunctioneel ruimtegebruik de ander zo min mogelijk te hinderen en de tijd te gebruiken om wederzijds passende en/of versterkende oplossingen te vinden. Zo is het mogelijk dat bepaalde gebieden die nu worden voorgesteld voor windenergie op zee gaan kwalificeren

als Vogelrichtlijngebied. Voor die gebieden zal dan tijdig een alternatief moeten worden gevonden om te kunnen blijven voldoen aan de doelstelling van 23-26 GW.

In de PH PNZ zijn voor het vinden van ruimte voor windenergie op zee de gebieden Doordewind en Doordewind west, Lageland en de gebieden 6 – 7 beschouwd. In het NZA is gegeven de drukte in het zuidelijk deel van de Noordzee, door visserij, scheepvaartverkeer en andere economische activiteit, een voorkeur neergelegd om nieuwe windenergiegebieden vooral in het noordelijk deel van de Noordzee te zoeken. Ook bij de nu voorliggende gebieden speelt de kwestie van de nabijheid tot de kust, de aanwezigheid van doorgaande scheepvaartroutes, aanpalende gebieden voor defensiedoeleinden en het multifunctioneel ruimtegebruik. De nabijheid tot de kust speelt voor de visserij in de vorm van de afstand tot visgronden en voor de energiesector in de vorm van kabels, leidingen en bereikbaarheid van installaties.

Veel aspecten spelen bij Lageland. Lageland is aantrekkelijk voor windenergie op zee in verband met de korte afstand tot de kust en de te verwachten rentabiliteit, die te maken heeft met de geringere diepte en de afstand tot andere windparken. Ook is Lageland van belang voor huidige en toekomstige mijnbouwbelangen en voor CCS. Bovendien omvat het gebied aantrekkelijke visgronden en ligt het gebied naast doorgaande scheepvaartroutes. De drukke scheepvaart bij Lageland zorgt voor een relatief hoog risico voor de windenergieparken en de scheepvaartveiligheid. Tegelijkertijd is het van belang om Lageland beschikbaar te houden voor de visserij. De karakteristieken van Lageland, vergeleken met die van de andere genoemde gebieden, betekenen dat in het NZO een voorkeur bestaat om eerst andere gebieden voor windenergie op zee te beschouwen dan Lageland.

Doordewind en Doordewind-west zijn in het NZO gezamenlijk behandeld. Ook deze gebieden kennen een samenloop van belangen zoals bij Lageland. Ze bieden een goed perspectief voor zowel de windenergie op zee sector als voor de visserij. Tegelijkertijd zijn de risico's in de relatie tot de scheepvaart minder groot dan bij Lageland. Doordewind en Doordewind-west grenzen aan gebieden over de grens in Duitsland waar windenergieparken gerealiseerd zijn, ontwikkeld worden of gepland zijn. Het bundelen van activiteiten over de grens heen leiden tot een grensoverschrijdend windenergie gebied.

Windenergie op zee kan met Doordewind en Doordewind-west snel worden opgepakt en zorgen voor het bereiken van windenergie op zee doelen met een opeenvolgende uitrol. Voor de visserij maakt de windenergieparken over de grens en het geplande kavel in Nederland het gebied minder aantrekkelijk in vergelijking met Lageland. In het NZO bestaat dan ook een voorkeur om Doordewind en Doordewind-west eerder voor windenergie tot ontwikkeling te brengen dan Lageland.

Het gebied 6-7 is het grootste aan te wijzen gebied waarin de beschikbare ruimte op verschillende wijze wordt gebruikt, onder andere voor mijnbouw. Bovendien kwalificeert een deel van het gebied mogelijk aan de criteria voor de Vogelrichtlijn. Het gebied ligt verder van de kust en de zee is dieper en heeft andere karakteristieken. Gezien de omvang en de kenmerken van het gebied bestaat de kans dat, op basis van de huidige informatie, de gemiddelde business case voor de windenergiesector, negatief uitvalt met overeenkomstige consequenties voor de tenders. Binnen het gebied 6-7 kunnen de omstandigheden variëren. Bij de uiteindelijke ruimtelijke keuzes binnen het gebied 6-7 is het van belang om met die variëteit rekening te houden.

In het NZO bestaat een sterke voorkeur om adaptieve planning toe te passen en de invulling van het gebied 6-7 stapsgewijs te laten plaatsvinden. Op basis van onderzoek

en overleg bestaat een voorkeur om midden in het gebied een open zone te creëren van zuid naar noord. Deze zone is voor gebiedsgebonden visserij op Noorse kreeftjes (langoustines) van bijzonder belang. Deze open zone kan bovendien bijdragen aan de ecologische kwaliteit van het gebied, mits andere drukfactoren in het gebied worden beperkt.

Insteek van het NZO is om het gebied ten behoeve van de windenergie te ontwikkelen vanuit het westen. Pas nadat het gebied westelijk van de open zone tot ontwikkeling is gebracht zou het gebied ten oosten van de open zone tot ontwikkeling kunnen worden gebracht.

Graag spreek ik mijn waardering uit voor de voorbereiding binnen het Rijk van de PH PNZ. In het proces van voorbereiding is gedegen informatie verstrekt en zijn andere partijen zo meegenomen in de ontwikkelingen dat eenieder zich goed gehoord mag voelen.

Graag licht ik de NZO conclusies aan u toe.

Met vriendelijke groet,

Persoonsgegevens

Sybilla M. Dekker
Voorzitter Noordzeeoverleg